

ZNANOST U 2020. GODINI O 1600. OBLJETNICI SMRTI
SVETOGA JERONIMA

Eusebius Sophronius Hieronymus, poznatiji pod jednostavnim imenom sveti Jeronim (Stridon, oko 347. – Betlehem, 420.) obilježio je povijest kršćanske kulture Zapada i Istoka svojim životom i djelom. Poznat kao »Dalmatinac«, s pridjevkom koji više označava njegovu temperamentnu narav nego podrijetlo, urastao je duboko u temelje hrvatske kulture i duhovnosti. Svijet ga pamti kao autora Vulgate – latinskoga prijevoda Svetoga pisma koji se i danas koristi u zapadnoj Crkvi. Larbaud¹ ga je zbog toga nazvao zaštitnikom prevoditelja, a njegovo poznavanje semitskih jezika i nauk o prevođenju svetopisamskih tekstova postavio ga je zaštitnikom filologa.

U Hrvatsku je kulturu i duhovnost utkan zbog svoga podrijetla. Sam svjedoči da je rođen u Stridonu, na granici Dalmacije i Panonije,² a koji se smješta na područje današnje Hrvatske i Slovenije.³ Od 13. stoljeća hrvatska kultura na njegovu imenu i autoritetu učvršćuje svoje kršćanske temelje, uzimajući ga za autora glagoljice i glagoljskoga bogoslužja, o čemu piše i papa Inocent IV. u otpisu senjskom biskupu Filipu 1248. godine.

Sveti Jeronim tako, štovan na širokom području od istarskoga Krasa, preko Štrigove na sjeveru, do Konavala, postao je dio hrvatskoga kulturnoga i duhovnoga identiteta kao nebeski zaštitnik, ali i kao autoritet pravovjernosti kršćanske vjere.

Stoga je i dolikovalo da se njegova 1600. obljetnica smrti obilježi u znanstvenim i kulturnim krugovima u njegovoj »domovini«.⁴ Iako je 2020. godinu obilježila pandemija koronavirusa koja je odgodila i otkazala mnoge znanstvene skupove, ipak su održani neki na kojima su sudjelovali i znanstvenici s našega instituta.⁵ U Splitu je u sklopu manifestacije *Knjiga Mediterana* 24. i 25. rujna održan međunarodni znanstveni skup *Sanctus Hieronymus Dalmatiae vir illustris*, u organizaciji Književnoga kruga iz Splita, Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu i Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu. Na skupu je sudjelovalo dvadeset i pet izlagača koji svetoga Jeronima istražuju iz različitih znanstvenih aspekata. S obzirom na epidemiološku situaciju, ve-

¹ Valéry Larbaud, *Pod okriljem svetoga Jeronima zaštitnika prevoditelja*, Vinko Grubišić (prev.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2006.

² O tome piše u svome djelu *De viris illustribus*, 135.

³ Papa Franjo u apostolskom pismu *Scripturae sacrae affectus* objavljenom 30. rujna 2020. o 1600. obljetnici smrti sv. Jeronima.

⁴ Jedna od prvih kulturnih manifestacija u Hrvatskoj 2019. godine održana je u Štrigovi; vidi Ana Šimić, Štrigovskom postavom izložbe Bogu na svom jeziku obilježen početak Jeronimove godine, *Slovo* 70, 2020, 334–335.

⁵ U 2019. godini održan je međunarodni znanstveni skup »Hieronymus noster« u Ljubljani, na kojem su sudjelovali i naši znanstvenici; vidi Ana Mihaljević, Međunarodni znanstveni skup »Hieronymus noster«, *Slovo* 69, 2019, 251–253.

čina je izlagača sudjelovala preko video veze. S našega Instituta sudjelovali su Ivan Botica, Kristijan Kuhar i Vesna Badurina Stipčević. Izlaganjem *Služba na blagdan s. Jeronima u hrvatskoglagoljskim brevijarima* Ivan BOTICA i Kristijan KUHAR prikazali su opseg liturgijske službe u čast svetoga Jeronima u trinaest hrvatskoglagoljskih brevijara. U suautorstvu s doktorandom Silviom KOŠČAKOM, Kristijan KUHAR je imao izlaganje pod naslovom *Naučitelji Crkve (Augustin, Ambrozije, Grgur i Jeronim) u hrvatskoglagoljskoj liturgijskoj tradiciji* u kojem je prikazana prisutnost i opseg liturgijskih službi ovih svetaca u hrvatskoglagoljskim misalima i brevijarima. Vesna BADURINA STIPČEVIĆ održala je izlaganje posredstvom video veze s naslovom *Jeronimove Vitae Patrum u hrvatskoglagoljskoj književnosti*. Autorica je prikazala prijevode Jeronimovih životopisa pustinjaških otaca u hrvatskoglagoljskim zbornicima i brevijarima koji od srednjega vijeka čine sastavni dio hrvatske književnosti i kulture. Vrijedno je spomenuti da je ovo drugi znanstveni skup u sklopu istraživačkoga centra *Hieronymianum*, koji je osnovan 2019. godine pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu s ciljem da postane europsko

i svjetsko središte za istraživanje života i djela znamenitoga dalmatinskog muža.

U organizaciji Filozofskoga fakulteta, Fakulteta filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu te Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, u Zagrebu je 3. i 4. studenoga održan znanstveni skup *Hrvatska kultura i sveti Jeronim*. Izlaganjima su na simpoziju sudjelovale Vesna Badurina Stipčević i akademkinja Anica Nazor. Anica NAZOR održala je izlaganje s naslovom *Transit sv. Jerolima*, koji je tiskan 1508. godine u Senju na glagoljici, te je izložila pokušaje da se on objavi na latinici u 17., 19. i 20. stoljeću. Vesna BADURINA STIPČEVIĆ predstavila je *Legende o svetom Jeronimu u hrvatskoglagoljskoj književnosti*, glagoljske hagiografije o svetom Jeronimu prisutne u liturgijskoj i neliturgijskoj književnosti.

Jeronimova godina, 1600. obljetnica smrti ovoga važnog kršćanskog sveca, naučitelja Katoličke Crkve, ali i vrhunskoga erudita, potaknula je da se njegov lik i djelo aktualizira i pokaže nove smjerove humanističkih istraživanja, kojima je i sveti Jeronim postavio temelje.

KRISTIJAN KUHAR

ŠEST STOLJEĆA ROČKOGA MISALA

U 2020. godini dva hrvatskoglagoljska rukopisa iz zlatnoga doba hrvatskoga glagoljaštva (14. i 15. stoljeće) obilježavaju visoke obljetnice. Prvi i stariji je

Ročki misal (oko 1420.), a drugi i mlađi je *Bribirski brevijar* (1470.).

Misal i brevijar temeljne su kršćanske liturgijske knjige, tj. knjige koje sa-